# No: 1778 – Mahreç İşareti

# TOKAT DİVE DOKUMASI

Tescil Ettiren

**TOKAT İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ**

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 02.08.2023 tarihinden itibaren korunmak üzere 22.09.2025 tarihinde tescil edilmiştir.

| | | |
|---|---|---|
| **Tescil No** | **:** | 1778 |
| **Tescil Tarihi** | **:** | 22.09.2025 |
| **Başvuru No** | **:** | C2023/000198 |
| **Başvuru Tarihi** | **:** | 02.08.2023 |
| **Coğrafi İşaretin Adı** | **:** | Tokat Dive Dokuması |
| **Ürün / Ürün Grubu** | **:** | Dokuma / Dokumalar |
| **Coğrafi İşaretin Türü** | **:** | Mahreç işareti |
| **Tescil Ettiren** | **:** | Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü |
| **Tescil Ettirenin Adresi** | **:** | Yeşilırmak, Mehmet Şahin Cad. No:30 Merkez TOKAT |
| **Coğrafi Sınır** | **:** | Tokat ili |
| **Kullanım Biçimi** | **:** | Tokat Dive Dokuması ibaresi ve mahreç işareti amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılamadığında, Tokat Dive Dokuması ibaresi ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur. |

**Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:**

Tokat Dive Dokuması, Tokat iline özgü, el dokuması geleneksel bir kumaş üretim tekniğidir. Bu dokuma türü, yüksek kaliteli pamuk ipliklerinin kullanıldığı, ince ve dayanıklı dokuları ile bilinir. Kumaş, özel olarak tasarlanmış dokuma tezgâhlarında, "dive" adı verilen geleneksel teknikle üretilir. Tokat Dive Dokumasının en önemli özellikleri arasında, yüzeyinde belirgin desenlerin ortaya çıkması, yumuşak dokusu ve yüksek ergonomik dayanıklılığı yer alır. Ayrıca, bu dokuma yöntemi, uzun yıllar süren ustalık gerektiren bir zanaatkârlık süreci ile üretilir ve her bir parça, bölgenin kültürel mirasını yansıtan özgün bir eser olarak kabul edilir.

Tokat Dive Dokuması, %100 pamuk ipliklerden üretilir ve doğal boyalarla renklendirilir. Tokat Dive Dokuması, alacalı desenler ve zengin motifler kullanılarak tasarlanır.

Tokat Dive Dokuması dayanıklılığı ve konforu ile bilinir. Hem dekoratif hem de fonksiyonel kullanım için idealdir. Sağlam yapısı, canlı renkleri ve geleneksel motifleri, bu ürünleri diğer dokumalardan ayıran en önemli özelliklerdir. Ürün genellikle ev tekstili veya giyim alanlarında kullanılır.

Tokat Dive Dokuması, 16. yüzyıldan günümüze, köklü bir geleneğin modern dünyaya sunduğu nadide bir el sanatı ürünüdür. Tokat ilinin kültürel mirasını yaşatan ve her dönemde kalitesini kanıtlayan geleneksel bir tekstil ürünüdür. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunur.

**Üretim Metodu:**

*Çözgü Hazırlama ve Çözgü Boyu Hesaplama İşlemi:*

Dokuma boyunca uzanan iplik grubu olan çözgü, oluşturulmak istenilen kumaşın temel özelliklerini üzerinde taşır. Çözgü ipliklerinin, dokuma tezgâhında dokunabilecek şekilde sarılması işlemine çözgü hazırlama denir. Çözgü uzunluğu, dokunacak kumaşın boyu, çekmeler ve kayıplar göz önüne alınarak hesaplanır. Kalın ipli olan dokumalarda 100 m üzerinden 12 m; ince ipli olan dokumalarda ise 100 m üzerinden 8 m ilave dokuma yapılır. Elde edilen ölçünün üzerine saçak payı ve fire payı ilave edilmiş olur.

Çözgü ipi hazırlanırken, yapılacak dokumanın boyundan biraz daha fazla uzunlukta açılır. Çözgü ipliklerinin gücüde yerleştiği genişlik dokumanın enini, ipliklerin uzunluğu ise boyunu oluşturur.

Tokat Dive Dokumasında çözgü yapılırken, her 1cm'de 22 tane çözgü vardır. Mevcut 1 kare (ekose) kısımda 20 çözgü teli bulunmaktadır.

*Çözgü Hazırlama:*

Çözgünün hazırlandığı dolap, iç içe geçmiş iki dikdörtgen çerçeveden oluşur ve üzerinde dönebileceği bir mil ile zemine sabitlenmiştir. Çözgü ipi, dolabın üstünde bulunan bir çiviye bağlanır ve dolap kendi etrafında çözgü uzunluğuna bağlı olarak döndürülür. İstenilen çözgü uzunluğuna ulaşınca çözgü ipi, altta bulunan bitiş çivisine bağlanır.

Çözgü hazırlama işlemi bittikten sonra, çözgülerin çapraz şekilde bağlanarak karışmamalarına özen gösterilir. Çözgüler sarılı bulunduğu dolaptan sarımın bitiş uçları makasla kesilerek çıkartılır ve gücüye geçilir.



*Şekil 1: Çözgü Hazırlama İşlemi*

*Taharlama:*

Çözgü ipliklerinin gücü dişlerinden ve taraktan geçirilmesi işlemine taharlama denir. Daha sonra, çözgü levende sabitlenerek dokuma işlemine geçilir.



*Şekil 1: Taharlama işlemi*

*Atkı Hazırlama:*

Atkı ipliğinin çözgü ipliklerinin oluşturduğu ağızlıktan mekik yardımıyla atılabilmesi için masura adı verilen makaralara sarılması işlemine "atkı hazırlama" denir. Üretilecek dokumanın deseninde bulunan renklere göre her bir renk için ayrı bir masura sarılır.

*Dokuma:*

Çözgü tezgâha geçirildikten sonra, dokuma ustası dokumaya başlar. Tokat Dive Dokuması tezgâhlarında 2 ayak pedalı bulunur. Dokuma işlemi yapılırken ilk önce 1. pedala basılır. İçerisinde masura bulunan mekik atılır ve tefe çekilir. Atılan atkı kumaşa sıkıştırılır. Daha sonra 2. pedala basılır ve bu işlem sırasıyla devam ettirilir. Dokuma işleminde planlanan desene uygun ve renkte iplikler kullanılarak her 1 cm'de 18 atkı olacak şekilde dokuma yapılır.

*Dokuma İşleminin Temel Hareketleri:*

Dokuma sırasında çözgü ve atkı ipliklerinin birbirleriyle kesişmesini sağlamak üzere, birbirini takip eden üç temel hareket yapılır.

1. **Ağızlık Açma:** Pedallar kullanılarak ağızlık açılır. Çözgü tellerinin iki tabakaya ayrılmasıyla, içinden mekaniğin mekiğin geçirilebileceği büyüklükteki, ağızlık adı verilen bir tünelin oluşturulması işlemidir.



*Şekil 2: Dokumada Ağızlık Açma İşlemi*

2. **Atkı Atma:** Atkı ipliğinin mekikle ağızlık boyunca taşınması işlemidir.



*Şekil 3: Atkı Atma İşlemi*

3. **Tefeleme (tefe vurma):** Tefe vurma işlemiyle atkı ipliğinin, dokuma tarağı tarafından kumaşın bitiş çizgisine doğru itilerek sıkıştırılmasıdır.



*Şekil 4: Tefeleme İşlemi*

*Kumaş Sarma:*

Bu hareket, kumaşın dokuma bölgesinden çekilerek, merdaneye sarılma işlemidir.

Tokat Dive Dokuması, ağızlık açılması, atkı atılması ve tefe vurulması işlemlerinin döngüsel olarak tekrarıyla dokunur. Bu döngü, kumaş istenilen uzunluğa ulaşıncaya kadar tekrarlanır.

**Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:**

Tokat Dive Dokuması coğrafi sınırda uzun bir geçmişi olan bir dokuma türüdür. Üretim metodu, ustalık becerisi gerektirir. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunan Tokat Dive Dokumasının tüm üretim aşamaları, belirtilen coğrafi sınırda gerçekleşir.

**Denetleme:**

Denetimler; Tokat İl Millî Eğitim Müdürlüğü koordinatörlüğünde, Tokat İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Tokat İl Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü ile Tokat İl Kültür Turizm Müdürlüğünden konuda uzman birer kişinin katılımıyla 3 kişiden oluşan denetim mercii tarafından düzenli olarak yılda bir defa, gerekli görülen durumlarda ve şikâyet halinde ise her zaman gerçekleştirilir.

Denetime esas kriterleri aşağıdaki gibidir.

- Kullanılan malzemelerin uygunluğu.
- Üretim metoduna uygunluk.
- Tokat Dive Dokuması ibaresinin ve mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğu.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.